

ної вигоди, тому вони виключаються з валового доходу та завершують процес формування чистого доходу.

Чистий дохід означає зменшений валовий дохід на економічні елементи, які визначені законодавчо. До чистого доходу не включають суми, які отримують від імені третьої сторони, податок на додану вартість; акциз; мито, будь-які надані торговельні знижки тощо.

Отже, справжнім доходом є чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який розраховується шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), податку на додану вартість, акцизного збору, інших зборів або податків з обороту та інших вирахувань з доходу.

Список використаної літератури:

1. Гладких Т.В. Фінансовий облік. – Київ: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2007. – 480 с.
2. Коблянська О.І. Фінансовий облік: Навч. посіб. доп. і перер – К.: Знання, 2006. -473 с.
3. Пушкар М.С. Фінансовий облік: Підручник доп. і перер – Тернопіль: Карт бланш 2002 р. 628 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Саченко Світлана Іванівна

*Грень Ольга,
студентка групи РКзм-51*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРИБУТКУ ТА КОНЦЕПЦІЇ ЙОГО ФОРМУВАННЯ

Еволюція поглядів на сутність прибутку починається з часів виникнення меркантилізму, найвидатнішим представником якого в Англії був Т. Мен. Досліджуючи торговельний капітал, меркантилісти доходили висновків, що прибуток виникає у сфері обігу, а його безпосереднім джерелом є зовнішня торгівля. Вони стверджували, що прибуток утворюється у сфері обігу, і визначали його як різницю між продажною і покупною вартістю товару.

З виникненням у XVII ст. в Англії класичної школи політичної економії, засновником якої був Уільям Петті виникає твердження про «виробниче» походження прибутку, джерелом якого є не сфера обігу, а праця, виробництво. Виходячи з того, що робітник в процесі праці одержує не всю створену ним вартість, а лише мінімум засобів існування, Петті розглядає питання про додатковий продукт, який його власники обертають на

свою користь. У. Петті не досліджував прибуток як самостійну категорію, але пов'язував його з ренною, яка розглядалась у двох її проявах: рента з землі і рента з грошей (відсоток), що становили основну форму додаткового продукту.

Таким чином, У. Петті та його найближчі послідовники приходять до висновку, що дохід у вигляді ренти і відсотка виникає в результаті створення працею додаткового продукту.

Найвидатнішим представником класичної економічної теорії XVIII ст. є Адам Сміт. Розглядаючи теорію прибутку А. Сміта, необхідно підкреслити, що на відміну від меркантилістів, які вважали, що прибуток утворюється у сфері обігу і фізіократів, які пов'язували його із сільським господарством, А. Сміт першоджерелом прибутку визначає тільки виробництво. А. Сміт розробив найважливіші концепції трудової теорії вартості. Він вважав, що прибуток - це продукт праці, який привласнюється власником засобів виробництва.

Давід Рікардо, представник класичної політичної економії XVIII і початку XIX ст. був прибічником та продовжувачем теорії трудової вартості А. Сміта. Як і А. Сміт Д. Рікардо стверджував, що прибуток створює лише праця. Він визначав прибуток як частину вартості, що залишається після вирахування заробітної плати.

Надалі концепція продуктивності капіталу переростає в теорію трьох факторів виробництва - праці, капіталу і землі, основоположником якої був Ж.Б. Сей. Він стверджував, що дані фактори виробництва мають самостійне значення у створенні доходів капіталістів та землевласників. Ґрунтуючись на теорії трьох факторів виробництва, Ж.Б. Сей поділяв прибуток на процент (дохід на капітал) та підприємницький дохід (винагороду за "талант, діяльність, дух порядку й керівництва). Таким чином, прибуток розглядався ним як винагорода підприємця за його промислові здібності в процесі поєднання всіх факторів виробництва.

Дж. С. Мілль аналізував прибуток як винагороду підприємця за утримання від споживання.

У середині XIX ст. набуває розвитку теорія додаткової вартості К. Маркса. Він досліджував прибуток як головну мету й мотив діяльності капіталіста, результат неоплаченої праці найманих робітників, похідну та перетворену форму додаткової вартості, що виступає як породження всього авансованого капіталу. Прибуток утворюється як надлишок виручки над витратами капіталу, який безоплатно привласнюється власниками засобів виробництва. Джерелом прибутку К. Маркс вважав додатковий продукт, створений в сфері виробництва і реалізований у сфері обігу. Перетворення додаткової вартості на прибуток пов'язане з тим, що капіталіст авансує свій капітал не лише на наймання робочої сили, а й на придбання засобів виробництва, без яких неможливі виробничий процес і створення

додаткової вартості. Тому додаткова вартість, як породження всього авансованого капіталу набуває перетвореної форми прибутку.

Необхідно зазначити, що як марксистська теорія прибутку, яка базувалась на експлуатації праці капіталом, так і інші теорії «засобів виробництва» XVIII- XIX ст. зводились до трактування прибутку в основному як оплати кваліфікованої праці управління, тобто як різновиду заробітної плати. Інакше кажучи до XX ст. в економічній думці була відсутня самостійна теорія прибутку. Зважаючи на це, у сфері дослідження були відсутні проблеми ефективності використання та розподілу виробничих ресурсів в ринковій економіці, органічно пов'язані з ціллю прибутковості функціонування підприємництва. Лише в XX ст. починає формуватися самостійна теорія прибутку, яка включає три головні джерела його походження [1]:

- послідовне введення в економічний процес технічних, комерційних і організаційних інновацій;
- винагороду за передбачений і непередбачений ризик;
- існування монополії - обмеженої конкуренції у різних її видах.

Суспільне визнання в той час отримала теорія прибутку відомого айстро - американського дослідника Й. Шумпетера. Прибуток, на його думку є винагородою за новаторство, впровадження технічних, комерційних, організаційних та фінансових нововведень.

Прибуток як винагороду за вмiлу оцiнку ризикiв i невизначеностi розвиває американський економіст Ф. Найт. Він вважає, що прибуток породжується особливим підприємницьким талантом, умінням адаптуватися до потреб динамічного розвитку та адекватно відповідати на передбачувані і непередбачувані ризики.

Прибуток, як наслідок монопольної влади, що виникає в результаті обмеження конкуренції лежить в основі концепції американського економіста Е. Чемберлена та англійською дослідницею Дж. Робінсон. На думку цих дослідників, за умов монополізації існують можливості завищення цін і формування доходу, джерелом якого є реалізована в цієї монопольна ціна. Водночас необхідно зазначити, що питання про монопольну складову прибутку до цього часу залишається дискусійною.

В країнах з розвинутою ринковою економікою прибуток не пов'язують з витратами тільки живої праці. Так, П. Самуельсон визначає прибуток як «надзвичайно різносторонню категорію». Він вважає, що джерелом прибутку є дохід від факторів виробництва, винагорода за підприємницьку діяльність та впровадження технічних нововведень. До прибутку також відносяться розбіжність між очікуваним та фактичним доходом у зв'язку з невизначеністю (ризиком), монопольний дохід тощо [2].

У 80-х роках XX століття році французький економіст А.Бабо трактує прибуток як різницю, відхилення, залишок, тобто як «дещо», що міс-

тяться у виручці від продажу. При цьому, істотні сперечання виникають при спробі встановити з яких компонентів складається це «дещо».

На сучасному етапі розвитку економіки прибуток від господарської діяльності також трактується більшістю економістів як перевищення доходів над витратами. Існування двох підходів до визначення витрат (облікового і економічного) зумовлює застосування двох варіантів визначення прибутку: облікового та економічного.

Обліковий прибуток є різницею між доходом підприємства та зовнішніми, явними витратами. При розрахунку економічного прибутку беруть до уваги крім зовнішніх, явних витрат, ще і неявні, альтернативні витрати, в тому числі нормальний (мінімальний) прибуток підприємства. Під останнім розуміють такий розмір прибутку для галузі, який стимулює підприємця продовжувати справу, залишаючись у певній сфері бізнесу. Його розмір після сплати податків задовольняє уявлення власників підприємства про мінімальний рівень рентабельності на вкладений капітал. Кількісно мінімальний рівень рентабельності відповідає рівню середньої процентної ставки банків по депозитах, що склалася на ринку капіталів. Це обумовлюється тим, що власник підприємства не зацікавлений інвестувати кошти в створення (функціонування) підприємства, якщо чистий прибуток за результатами діяльності підприємства менший від суми процентів, які б він міг одержати від зберігання своїх грошових коштів у банку чи придбання на них цінних паперів інших підприємств. Оскільки нормальний прибуток є винагородою за виконання підприємницьких функцій, він входить до внутрішніх витрат підприємства.

Економічний прибуток є результатом ініціативи підприємця, його вміння найкраще застосовувати і комбінувати економічні ресурси, здійснювати нововведення, ризикувати, його ще називають надприбутком. При його розрахунку можливі такі ситуації:

- економічний прибуток є від'ємною величиною, що свідчить про необхідність пошуку вигідніших шляхів застосування наявних ресурсів;
- економічний прибуток є нульовою величиною - це означає, що підприємець отримує нормальний прибуток і альтернативне застосування вкладених засобів не збільшить його дохід;
- економічний прибуток є додатною величиною, що свідчить про існування надлишкового прибутку і ефективне використання ресурсів.

Бажання отримати економічний прибуток спонукає підприємців спрямовувати свої капітали у певну сферу суспільного виробництва, що сприяє розширенню кола виробників і зниженню ринкових цін. Результатом останнього є зменшення економічного прибутку, його зникнення, а відтак вплив капіталів в інші сфери бізнесової діяльності. Однак, зменшення кількості виробників підвищує ринкові ціни та спричиняє зростан-

ня економічного прибутку і т.д. Таким чином, зміна економічного прибутку є надійним механізмом виявлення суспільних потреб та ефективного задоволення їх на основі підвищення продуктивності праці, запровадження нововведень у сферу техніки, технології та організації виробництва.

Список використаних джерел:

1. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування / О.Є. Висока // Наукові праці КНТУ. - Сер.: Економічні науки. - 2010. - Вип. 17. [Електронний ресурс]. - Доступний з http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/npkntu_e/2010_17/stat_17/44.pdf.
2. Дерев'янюк Т. Генеза та еволюція моделей розрахунку й оцінки результатів діяльності підприємства // Економіка. - № 4 (95).- 2009. – С.9-11.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Романів Світлана Романівна

*Груховська Людмила,
студентка групи РКМ-51*

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність та використання значної кількості виробничих запасів, які становлять основу готових виробів.

Реформування діючої системи обліку та впровадження вітчизняних стандартів внесли суттєві зміни у методику та організацію облікового процесу виробничих запасів. Підприємства одержали значні можливості у формуванні облікової політики у відповідності до специфіки виробництва. Проте необхідна більша аналітичність та оперативність одержання облікової інформації про рух виробничих запасів з метою ефективного управління виробничо-фінансовою діяльністю підприємства.

Загальні питання обліку виробничих запасів висвітлені у працях відомих учених-економістів. Значну увагу їм приділяли Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Сопко В. В., Хом'як Р. Л. незважаючи на важливість отриманих результатів, ряд питань обліку надходження та використання виробничих запасів потребує додаткового дослідження і наукових розробок. Зокрема, вимагає уточнення економічна сутність виробничих запасів, класифікації з